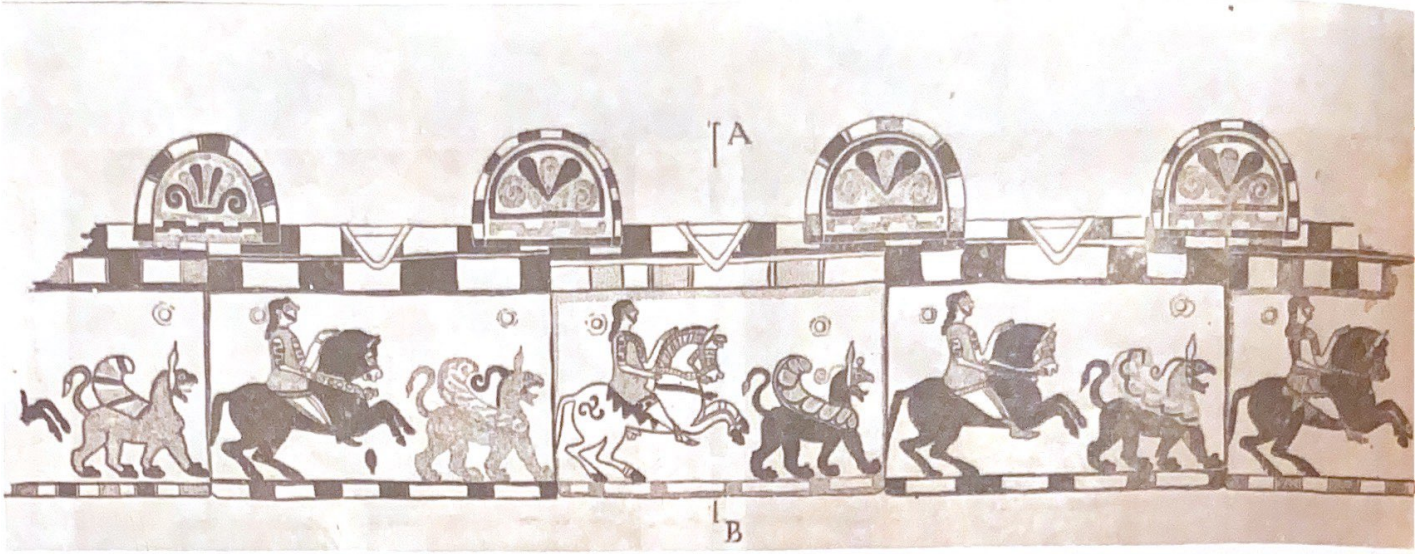

ESKİ ESER KAÇAKÇILIĞI

SON YILLARDA YURDUMUZDAN KAÇIRILAN ESERLER -2-

Geçen yazımda da belirttiğim gibi Eski Eser Kaçakçılığı eskisinden hiç de az olmıyan bir tempo ile son yıllarda da yapılmış ve yapılmaktadır. Yalnız bu kez kaçırılanların baş malzemesini, Mimari Eserlerin yerine, yükte hafif pahada ağır olan küçük

eserler teşkil etmektedir. Bunların içinde bilinen ve basına intikâl etmiş olanlarını sizlere tanıtmaya çalışacağım:

DORAK HAZINESİ: Yurdumuzdan kaçırılan eserlerin içinde, Truva Hazinesinden sonra en büyük ve kıy-

Kayseri'nin Kültepesi'nden Londra'nın BritishMuseum'una kaçırılan yüzbinlerce lira değerindeki iki saplı gümüş kupa...

Bodrum'un Hacılar köyünde yapılmış sahte bir eser: «IDOL»

Yukarda üstte, Burdur'un Hacılar köyünden dünya müzelerine dağılan kabartma eserin Birmingham müzesinde bulunan kornişin krokisi...

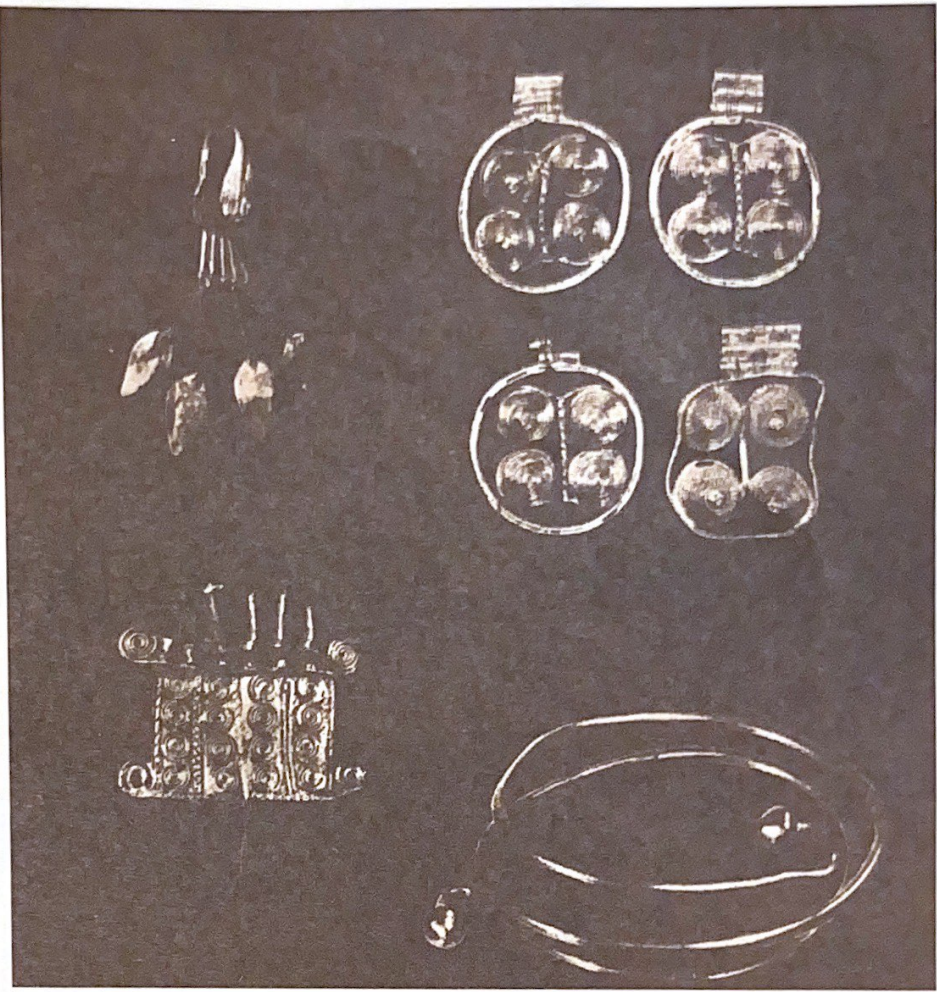
metli olanının Dorak Hazinesi olduğu söylenmektedir. Hazine Marmara Bölgesinin güneyindeki Apolyont Gölünün yakınındaki Dorak Köyünde bulunmuştur.

Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsünde görevli James Mellaart isimli bir Arkeolog, isminin Anna Papas-trati olduğunu söylediği Yunan asıllı bir kıza tanışır. Kızın kolundaki altın bir bilezik dikkatini çeker. Kız, İngiliz Arkeolog'unu İzmir'deki evine davet eder. Mellaart evde bir süre kalarak eserlerin tamamını tetkik eder. Ve daha sonra eserleri, 29.11. 1959 tarihli Illustrated London News'de 4 sayfa olarak neşreder. Aynı zamanda Konya yakınındaki Çatalhöyük kazısının Başkanlığını yapan Mellaart'ın bu neşriyatı üzerine kendisine eserleri nerede, kiminle ve nasıl gördüğü sorulur. Bu sorulara verdiği cevaplar doğru ve tatmin edici bulunmaz. Neticede Çatalhöyük çalışmalarının ruhsatı ile Anadolu'daki Arkeolojik Araştırmaları iptal edilir.

Bugün nerede oldukları bilinmeyen milyonlarca lira değerindeki bir Milli Servetimiz daha böylece kayıplar dosyasına konur.

HACILAR ESERLERİ: Eserler, Burdur yakınındaki Hacılar Höyüğünde bulunduğundan «Hacılar» ismini almıştır. Bu grubun bütün eserleri, çok azı yurdumuzda olmak üzere, bütün dünya müzelerine dağılmış durumdadır. Eserlere karşı o kadar çok istek olmuştur ki, köyün sakinleri aynı esas ve hamurdan dedelerinin yaptıklarının benzerlerini yapmakta ve onları orijinallerinden hiç de aşağı olmıyan bir fiatla satmakta sakınca görmemişlerdir. Bu yollarla da kendilerine bir iş sahası ve bol para temin etmişlerdir. Eserleri, dünya müzelerinden bilhassa Oxford ve Berlin Müzelerinde çok sayıda görmek mümkündür.

DÖĞER ESERLERİ: Burdur yakınında olan bir başka köy ve kaçakçılık yeri de Döğedir. Buranın sakinleri, Hacılardaki korkunç para getiren işi görünce, bir tepe üzerindeki Frig'lere ait olması muhtemel bir Tapınağı parçalamakta ve parçalarını satmakta diğer köyün köylülerinden geri kalmamışlardır. Eserler, pişmiş topraktan yapılmış ve levhalar halindedir. Levhalar renkli boyalıdır. Başlangıçta eserleri levhalar halinde satarken, artan dış istek karşısında levhaları bir veya bir kaç parçaya ayırarak «Peraken-

Yurdumuzdan Amerika'nın Pennsylvania müzesine kaçırılmış beşbin yıllık tarihi bir hazine...

de» satmayı tercih etmişler ve çok büyük kazanç elde etmişlerdir. Bu pişmiş toprak eserlere, Amerika, İsveç, Berlin ve İngiltere Müzelerinde çok sayıda rastlanmaktadır. Az bir parça da tesadüf eseri olarak İstanbul Arkeoloji Müzelerinin Koleksiyonlarında bulunmaktadır. **TRUVA ESERLERİ:** Altın ve gümüşten yapılmış büyük ve zengin bir hazinedir. Eserler, Truva yakınındaki bir mezarda bulunmuş ve Amerika'nın Pennsylvania Üniversite Müzesine götürülmüşlerdir. Hazine,

1 asır önce Truva'dan Schliemann'ın kaçırdığı hazinenin aşağı yukarı aynıdır. Eserler için, ikinci bir «Truva Hazinesi» diyebiliriz.

DÜZCE ESERLERİ: Çini levhalar halinde Bizans İkona'larıdır. İkona'lar, 1958-1959 yıllarında Düzce civarındaki Üskübü'den kaçırılmışlardır. Bu eserleri alan ve teşhir eden dünya müzeleri içinde, Paris Louvre ve Amerika'nın Baltimore şehrindeki Walter Art Gallery'i söyleyebiliriz.

Küçük bir parça, kaçakçılar arasındaki anlaşmazlıklar sebebiyle polis tarafından yakalanmış ve İstanbul Arkeoloji Müzelerine getirilmiştir.

HOROZTEPE ESERLERİ: Erbaa yakınındaki Horoztepe'de günümüzden 5 bin yıl öncesine ait bir mezarlık bulunmuş ve köylüler tarafından tahrip edilmiştir. Tahribat sırasında ele geçirilen eserlerin büyük bir kısmı da Avrupa ve Amerika Müzelerine kaçırılmıştır.

Daha sonra Horoztepe'de Prof. Tahsin Özgüç Başkanlığında bir ilim heyeti çalışmış ve yerin tarihi önemini gün ışığına çıkarmıştır.

ERDEK ESERLERİ: Bu çevrede bulunan ve yurt dışına kaçırılan eserlerin içinde en önemlisi arkaik bir kadın başıdır. Başın, Tarihi Kyzikos şehrinde olması muhtemeldir.

GLİNDERE ESERLERİ: Silifke yakınında, deniz kenarında bir köydür. Eski ismi «Celendris»dir. Mersin - Alanya karayolu yapılırken şehrin eski mezarlığı bulunmuş ve eserler yağma edilmiştir. Eserlerin büyük bir kısmı Avrupa

Müzelerinde küçük bir parçası da yerli koleksiyoncu Hüseyin Kocabaş'ın koleksiyonundadır.

ANTAKYA ESERLERİ: Antakya civarında bulunmuş mermer İkon'larıdır. Eserlerin büyük bir kısmı Amerikanın Cleveland Müzesine kaçırılmışlardır.

Aynı Müzede, Afyon civarından kaçırılan birinci sınıf heykeltıraş eserleri de bulunmaktadır.

ANTALYA ESERLERİ: Antalya'nın Kumluca çevresinde eski bir Bizans kilisesinin içinde yüzlerce altın ve gümüş tabak ile kilise eşyası bulunmuştur.

Eserlerin tamamına yakın bir kısmının Amerika Washington'daki Dumbarton Oaks Bizans Araştırmaları Enstitüsünde olduğu söylenmektedir.

BOSTON ESERLERİ: Eserler, Amerika'nın Boston Müzesinde olduğundan bu isim verilmektedir. 137 parçalık Krali bir hazineye ait olması muhtemel hazinenin içinde altından süs eşyaları ve yine altından paralar vardır. Eserlerin İç Batı Anadolu'dan Uşak - Kütahya - Afyon çevresinden bulunup yurt dışına kaçırılmış olması düşünülebilir. Zira eserler, bu bölgenin eserleri ile benzerlik göstermektedirler.

Bugün için bilinen bu listeye ek olarak, Büyükçekmece Definesi, Merzifon Oyma Ağaç Höyüğü Eserleri, Konya Karapınar Höyüğü Eserleri ve Van Bronz eserleri de eklenebilir.

Yurdumuzda kalan Döğeri pişmiş toprak eserlerinden bir arslan kabartması.